تارمایی چەپ بە ئاسمانی پاریسەوە ... عەلی مەحمود محەمەد

بڕیار وایە 23ی ئەم مانگە هەڵبژاردنی سەرۆك كۆماری لە فەرەنسا بەڕێوە بچێت, وڵاتی فەرەنسا لە زۆربەی وڵاتانی رۆژئاوا زیاتر ریز بەندی چەپ و راست لە هەڵبژاردنەكان و لە مشتومڕی سیاسی بەخۆوە دەبینێت, ئاخر دەستەواژەی چەپ لە فەرەنسا لە دایك بوو لەوكاتەی لەسەر پێشنیاری پەرلەمانتاری گەل لە فەرەنسا ئیمانۆیل جۆزیف سپیس(1748-1836) دەستەواژەكە دیاریكرا پەرلەمانتاران بە پێی بیروباوەڕیان لە پشتیوانی گەل جێگای خۆیان لەناو پەرلەماندا گرت, لەوساوە چەپ لەگەڵ گۆڕانكاری و دادپەروەری كۆمەڵایەتیدا بووە, پێچەوانەكەی بۆ باڵەكەی دیكە راست بووە كە راستە, هاوكات بیری سۆسیالستی لە هەموو وڵاتانی دیكە زیاتر زادەی فەرەنسایە, لە بابۆفەوە (فرانسۆ نۆیل بابۆف كە لە سەر بیری یەكسانی خوازی لە 27ی ئایاری 1797 لە سێدارە درا) تا بیر جۆزێف برۆدۆن (1809-1865), شارل فۆریی (1772-183), لویس ئۆگست پلانكی (1805-1881) و بۆ شۆرشی فەرەنسا و راپەڕینەكانی یۆلی 1830 و 1848 و كۆمۆنەی پاریس لە 18ی ئازاری 1871 و شۆرشی قوتابیان لە ساڵی 1968 تا راپەڕینی بێدارانی شەوی ساڵی 2016, بەشیوەی گشتی مێژوی دوو سەدەی رابردووی فەرەنسا ئاوێنەی ململانێ سیاسیەكانی دوو سەدەی رابردووی جیهان بووە, مێژووی فەرەنسا كورتكراوەی مێژووی جیهان بووە لەو 228 ساڵەی رابردوودا, هەر بۆیەشە ماركس دوو پەرتووكی نایاب و بەناو بانگی خۆی كە هەژدەهەمی برۆمێردی لوێس پۆناپارت و شەڕی ناوخۆیی فەرەنسا لەسەر پەرەگرتنە سیاسییەكانی ئەم وڵاتە نووسیوە, دەتوانین بۆ دودڵی بڵێین هەر سێ شۆرشە گەورەكەی فەرەنسا (شۆڕشی فەرەنسا 1789, كۆمۆنەی پاریس 1871 , شۆرشی بەهاری 1968ی قوتابیان) كاریگەریان لەسەر رەوتی روداوەكانی جیهان داناوە لە دوو سەدەی رابردوودا.

چەپی فەرەنسا لە ساڵی 1830 ەوە خۆیان لە گروپی نهێنی بچوك بچوكدا رێك خستووە,كە بەردەوام راودەنران لە لایەن دەسەڵاتەوە كە پارێزەری چینە باڵاكان بوون لە ئەرستۆكرات و پیاوانی ئاینی, ئەم بزوتنەوەیە بەردەوام لە تێكۆشانی بێ وچاندا بوو بۆ گۆڕانكاری لە سستەمی سیاسی و گەیشتن بە دادپەروەری كۆمەڵایەتی و دامەزراندنی

کۆمارێکی عەلمانی, تا لە ساڵانی 1879 پارتی کرێکارانی سۆسیالستی فەرەنسی و لە ساڵی 1880 یەکەم پارتی مارکسی بەناوی پارتی کرێکارانی فەرەنسا دادەمەزرێت, سۆسیالستەکان لە کۆنگرەی شاری توری 1920 وەکو ئێستای فەرەنسا دەبنە دوو بەشەوە, بەشە بچوکە ریفۆرم خوازەکە دەبنە سۆسیال دیموکرات و بەشە گەورە شۆڕشگێڕەکە دەبنە حیزبی شیوعی,لە ماوەی نزیك نیوەی سەدەی فەرەنسا لە دوای جەنگی جیهانی دووەمەوە بەهۆی ڕۆڵی پاڵەوانانەی شیوعییەکان لە خەبات دژ بە فاشیزم دەوترا لە نێوان دیگۆلییەکان و شیوعییەکان هەموو پارتەکانی دیکە بچوك بوون تا ساڵی 1967 سەرکردایەتی چەپ و زۆربەی جارەکان پارتی یەکەمی وڵات بووە تا ساڵی 1958 , لە 1981ەوە ڕێژەی دەنگەکانی نزیك 75% دادەبەزێت بەهۆی مردنی سەرکردە کارێزمایییەکەی مۆریس تۆرێزو نەگرتنە دەستی دەسەڵات لە دوای شۆڕشی قوتابیان لە ساڵی 1968 دا.

هەموو کات گۆرەِپانی چەپ لە فەرەنسا شوێنی هەموو باڵ و قوتابخانەکانی تێدا بێتەوە, پێکهاتەی رابەرایەتی کۆمۆنارەکان باشترین نموونەیە بۆ ئەو فرە پێکهاتەیەی ناو چەپ کە تا ئێستا لەم وڵاتە بەو شێوەیەیە .
جارێکی دیکە خەریکە تارمایی سۆسیالیزم ئاسمانی فەرەنسا دادەگرێتەوە, وەلێ بە دوبارە بونەوەی مێژوو نا, لە رێگای ئەندامگیری حیزبییەوە نا, بگرە لە رێگای جەمسەر بەندی داواکاری و خواستەکانەوە لە شەقامەوە لە رێگای هەڵمەتەکانی هەڵبژاردن و پێشکەش کردنی ئەلتەرناتیفی دەسەڵاتەوە, جەمسەر بەندیەك پێش چەند هەفتەیەك خەون بوو, بێدارانی شەوی پاریس بە دیار بێداری خۆیانەوە خەو بردیانییەوەو ناردیانیەوە بۆ ماڵەوە, تارماییەکە هەر نەهات , کرێکارانی یاخی شەقامەکانی پاریس هەر نەیان توانی تارماییە سورەکە بەدیبکەن, کەچی ئێستا داواکارییەکانیان بووە تارمایی گۆڕانکاریەکان و لە هەڵمەتی هەڵبژاردنی کاندیدە چەپەکاندا بەرجەستە بوو, بەم هۆیەوە هەموو هێزە کۆنەپەرستەکانی وڵات لە پارێزەرانی سستەمی سیاسی باڵادەست و نوێنەرانی بازاڕەکانی سەرمایەداری و سەرمایەی دارایی و کۆمپانیا زەبلاحە فرەنەتەوەییەکان , وەك گا کە رقیان لە رەنگی سورە ترساندووە, تەنانەت هەموو کاندیدەکانی حیزبی دراو بە وتەی هامونی کاندیدی سۆسیالستەکانی یەك خستووە,بگرە ئەوانەشی گوایە دژیان بۆ چەپ لێدەدا ناچار کرد داکۆکی لە سستەمی سیاسی باو بکەن, هەر بەوەندەشەوە نا بگرە 25 هەڵگری نۆبڵ لە ئابوری لەسەر ئاستی جیهان پەیوەست بوون بەم کەمپەینەوە .

چەپەكان لە هەڵبژاردنی سەرۆك كۆماری فەرەنسا, لە كۆی 11 كاندید , بە 4 كاندید بەشداری هەڵبژاردنی كۆماری فەرەنسا دەكەن كە ئەوانیش بریتین لە هەر یەكە :
1- فلیب پۆتۆ 50 ساڵ, كرێكاری پێشوی كۆمپانیای فۆرد و سانديكايی, سەرۆكی پارتی نوێی دژ بە سەرمایەداری (ترۆتسكیستی پێشو), لە بانگەشەی هەڵبژاردندا خۆی وەك كرێكارێك دەناسێنێت نەك وەك سیاسییەك , مرۆڤێكی سادە و موخاتبێكی بە توانا.
داوای كەمكردنەوەی تەمەنی خانەنشینی بۆ 60 ساڵ و 32 كاتژمێر كار لە هەفتە و مافی لەباربردنی منداڵ و دەستەبەركردنی دەستخستنی دەرمان دژ بە سكپڕی بە خۆڕایی دەكات, رادەی پشتیوانییەكانی2% بۆ 2,5%ی دەنگەكانە.
2- خاتوو ناتالی ئارتۆ 47 ساڵ ,مامۆستای ئابوری , ترۆتسكیست وتەبێژ و كاندیدی پارتی خەباتی كرێكار, داوای قەدەغەكردنی دەركردنی كرێكار لەسەر كار و زیادكردنی كرێ و موچەی 1800 ئیرۆ بۆ خانەنشینان و وەدەستخستنی هێیەكانی بەرهەم هێنان لە لایەن كرێكارانەوە دەكات, رادەی پشتیوانییەكانی 0,5%ی دەنگەكانە .
3-بینۆ هامون 49 ساڵ , وەزیری ئابوری پێشو لە كابینەی فرانسۆ هۆلاند, سەرۆكی لاوانی سۆسالست , پەرلەمانتاری پەرلەمانی ئەوروپا, لە 29 یەنایەری 2017 بە هێنانی 58,88%ی دەنگی ناو پارتەكەی بوە كاندیدی پارتی سۆسیالست بۆ پۆستی سەرۆك كۆماری وڵات , دەرچونی كودەتایەك بوو بەسەر باڵی راستی ناو حیزب بە ساندەرزی فەرەنسا ناو برا, لە كاتێك پرۆسەی بردنەوەكەی و كاردنەوەی باڵی راستی ناو حیزب لە بەرامبەری لە شێوەی جیمی كۆربین سەركردەی چەپگەرای پارتی كرێكارانی بەریتانیا خۆیان نمایش كرد, هەر بۆیە باڵی راستی ناو حیزب ملیان بە ئەنجامی هەڵبژاردنەكە نەدا و لێی هەڵگەڕانەوە , دەكرێت لە داهاتوودا باڵی راستی ناو پارتی كرێكارانی بەریتانیا بە سەركردایەتی بلێر هەمان پرۆسە جێبەجێ بكەن,هامون بە بەرنامەیەكی چەپتر لە هەر یەكە لە بیرنی ساندەرز كاندیدی سۆسیالست خوازی ئەمەریكا لە پارتی دیموكرات و جیمی كۆربین سەرۆكی پارتی كرێكارانی بەریتانیا هاتە مەیدان ,وەلێ بەهۆی ژینگەی سیاسی لە وڵات نەیتوانی لەم قۆناغەدا هەمان رۆڵی سیاسی ئەوان بگێڕێت, بە تایبەت بە بونی میلنشۆن .

هامون خاوەند بەرنامەیەكی سۆسیالستی ژینگەییە, داوای گۆڕینی كۆماری پێنجەم بۆ كۆماری شەشەم دەكات بە قۆناغ,گرنگی دان بە كەرتی تەندروستی و پەروەردەو دیاریكردنی 750 ئیرۆ موچەی بنەڕەتی بۆ سەرجەم هاووڵاتیانی فەرەنسا ئەوانەی داهاتی مانگانەیان كەمترە

لە 2185 ئیرۆ لە مانگێکدا وباج خستنە سەر ڕۆبۆتی کارگاکان وموچەی 600 ئیرۆ بۆ بێکاران و 200 ئیرۆی مانگانە بۆ ئەوانەی لانی کەمی کرێ وەردەگرن, دروستنەکردنی زیندانی نوێ لە وڵات, هەڵوەشاندنەوەی یاسای کاری هەموار کراو, زیاد کردنی لانی کەمی کرێ و کەمکردنەوەی سەعاتی کار و ,,,,, کۆتایی هێنان بە بەکار هێنانی ئۆتۆمۆبیلی گازی تا ساڵی2025 و دەستبەرداربوون لە بەرهەم هێنانی کارەبا لە ڕێگای وێستگەی ئەتۆمی بۆ ساڵی 2050.
هامون لە میانی هەڵمەتی هەڵبژاردنەکەی توانی لاوانی دژ بە جیهانگیری و سەرمایەداری وهەوادارانی سۆسیالیزمی راستەقینە بۆ کەمپەینەکەی رابکێشێت, نەیارانی بە سۆسیالستی خەیاڵی و سۆسیالستی بێ گەرد توانجی لێ دەدەن.
دوای سەرکەوتنی وەك کاندیدی پارتی سۆسیالست بۆ پۆستی سەرۆك کۆماری فەرەنسا, تەنها بل قاسم و کریستیان تۆبیرا لە وەزیرەکانی حکومەتەکەی هۆڵاند ا پشتیوانیان لێی کرد, ئەوانی دی هەموو بە سەرۆکەکیانەوە پەیوەست بوون بە کەمپەینی ماکرۆنەوە, کە ناڕاستەوخۆ بووە کاندیدی باڵی راستی ناو سۆسیالستەکان, هەمان ڕێگای کلنتۆن و شرۆدەر و بلێر و رینزی گرتە بەر.

هامون لە ئێستادا بەهۆی پشت لێکردنی باڵی راستی دەستڕۆیشتوی حیزبەکەی بەرەو پەراوێز دەڕوات و بۆتە پێنجەم رکابەر, بەردەوامە لە دیدارەکانی, راشکاوانە رایگەیاند لە خولی دووەمی هەڵبژاردنەکان دەنگ بە میلنشۆن دەدات, واتا هەڵوێستی تەواو پێچەوانەی هۆلاندی گرتە بەر, بیەر لۆران سکرتێری حیزبی شیوعی فەرەنسی کە پشتیوانی میلنشۆنە داوای بەیەك گەیشتنی هامون و میلنشۆنی کرد لەوکاتەی هامون چوارەمین بوو و میلنشۆنیش پێنجەم, بارودۆخەکە گۆڕا دواتر, ئەوەی هامونی کردە پەراوێزەوە میلنشۆن بوو نەك باڵی راستی ناو سۆسیالستەکان.
هامون پێی وایە ماکرۆن و لۆبان و فیۆن کاندیدی پارتی دراون بۆ پۆستی سەرۆك کۆماری وڵات.

4 -ژان لۆك میلنشۆن تەمەن 65 ساڵ مامۆستا دواتر ڕۆژنامەنوس و پەرلەمنتار و سیاسەتمەدار , لە دایك بووی شاری تەنجەی مەغریب ,بە ترۆتسکیزم چووە ناو جیهانی چەپگەراییەوە, 31 ساڵ لە گەڵ سۆسیالستەکانی کاریکرد تا بووە وەزیر لە کابینەی سۆسیالستەکان, پێشتریش بچوکترین پەرلەمنتاری وڵات بوو, لە 2008 هەمان ڕێگای ئۆسکار لاڤۆنتینی سوری ئەڵمانی گرتە بەر و جیابووەوە لە حیزب, کاندیدی پۆستی سەرۆك کۆماری لە هەڵمەتی (la France insoumise)

موعجیبە بە هەردوو شۆڕشگێڕ ماکسمیلیان ڕۆبسپیاری فەرەنسی و شافێزی فەنزوێلی, ئەمیش وەك كۆربین و ساندەرز لە دەرەوەی دەزگای سیاسی بەهێزەوە سەرکەوت و بووە یەکێك لە کاندیدە بەهێزەکانی پۆستی سەرۆك كۆماری وڵات, هەرچەندە پارتی چەپ و حیزبی شیوعی و چەند دەستەو ڕێکخراوێکی دیکە پشتیوانی بەهێزی لێدەکەن.

توانای وتاردان و قسە کردن و قەناعەت پێکردنی لە هەموو کاندیدەکانی دی زیاترە و خاوەند ڕۆشنبیرییەکی بەرفراوان و باڵایە, هاوکات لە هەموو کاندیدە بەهێزەکانی دیکە پاکتر و جەماوەریترە, ڕاپرسییەکان دەریدەخەن ڕاستگۆترین و پاکترن و نزیکترینە لە داخوازییەکانی خەڵکەوە لەناو کاندیدەکانی پۆستی سەرۆك كۆماری.

لە کاندیدە بەهێزەکان ماکرۆن و مارین لۆپان و فرانسیۆ فیۆن پاکترە, کە هەموو گلاونەتە گەندەڵییەوە, توانیویەتی وەك ساندەرز گەنجان بۆ خۆی ڕابکێشێت و ببێتە هیوایەك بۆ دادپەروەری لە وڵاتدا.

پەیمانگای ئیفۆب فودسیال ڕاپرسیەکی ئەنجامدا دەرکەوت میلنشۆن لە ڕوی جەماوەرییەوە لە پێش هەموو سیاسییەکانەوەیە , ئەگەر بگاتە خولی دووەم ئەوا لێیان دەباتەوە تەنانەت ئەگەر ئیمانۆیل ماکرۆنیش پێشبڕکێی بکات.

میلنشۆن لە ئێستادا سەنتەری چەپی ڕیشەییە لە وڵات, تارماییەکەی هەموو پارێزەرانی سستەمی دەسەڵات و سەرمایەداری ناو خۆو دەرەوەی ترساندووە.

میلنشۆن دەیەوێت چی بکات؟

میلنشۆن لە ڕێگای بەرنامەکەیەوە, دەیەوێت لە بواری دیموکراسی , دادپەروەری کۆمەڵایەتی, ژینگە پارێزی و ئاشتی جیهانی کۆمەڵێك گۆڕانکاری بکات, گرنگترینیان بریتین لە کۆتایی هێنان بە دیاردەی بێلانەیی و چارەسەری پزیشکی و ژیانی شەرافەتمەندانە بۆیان ,دیاریکردنی شەکەت بوون وەك نەخۆشیەکی کارکردن, دەرنەکردنی کرێکاران لەسەر کار, کەمکردنەوەی موچەی بەرپرسان, خانەنشینی بە موچەی تەواو, زیادی کردنی لانی کەمی کرێ بۆ 1326 ئیرۆ کە 16% زیاترە لە پێشوو, و کەمکردنەوەی تەمەنی خانەنشینی بۆ 60 ساڵی, بنەبڕکردنی بێکاری و پشتیوانی کەرتی پەروەردەی گشتی و خوێندن بە خۆڕایی و هاوکاری قوتابیان لە قۆناغی خوێندنی زانکۆ, کەمکردنەوەی سەعاتی کار لە 35 کاتژمێرەوە بۆ 32 کاتژمێر لە هەفتەدا, سەپاندنی باجی 90% بەسەر ئەوانەی داهاتیان لە 33 هەزار ئیرۆ زیاترە لە مانگێکدا.

به گشتیکردنی کەرتی کارەباو راگرتنی دروستکردنی وێستگەی ئەتۆمی نوێ و کۆتایی بەکار هێنانی له ساڵی 2050 , به گشتیکردنەوەی کەرتەکانی فرۆکەوانی و پەیوەندی و دروست کردنی بانکێکی زەبلاحی حکومی.

دەرچون له پەیمانی ناتۆو چاکسازی یەکێتی ئەوروپا ئەگەر نا هەنگاو نان بەرەو فرێکست له رێگای راپرسیەوە وەك بەریتانیا, کشانەوە له پەیمانامەی بازاڕی ئازاد, کۆتایی هێنان به قۆناغی کۆماری پێنج, وڵات بەرەو قۆناغی کۆماری 6 ببات, واتا ئەوەی دیگۆڵ تێکی دا, ئەو راستی بکاتەوە,دەسەڵاتی زیاتر بدات به پەرلەمان له رێگای گۆڕینی سستەمی نیمچه سەرۆکایەتی وڵات بۆ پەرلەمانی و ئەنجامدانی هەڵبژاردن به پێی یاسای رێژەیی یەك بازنەیی له وڵات, گەڕانەوە بۆ دیموکراسی راستەوخۆو هەڵگرتنی روحی پەیامەکانی کۆمۆنەی پاریس, دابەزاندنی تەمەنی دەنگدان بۆ 16 ساڵ .
“” کۆماری پێنجەم له 5 ئۆکتۆبەری 1958 بنیات نرا له سەر بنچینەی گۆڕینی سستەمی سیاسی وڵات له پەرلەمانیەوە بۆ نیمچه سەرۆکایەتی له لایەن دیگۆڵەوە “(کۆماری یەکەم 1792-1804- کۆماری دووەم 1848-1852 , کۆماری سێیەم 1870-1940, کۆماری چوارەم 1946-1958) .””

تارمایيه سورەکه
بەهۆی ئەوەی هەردوو حیزبی دەسەڵات له 59 ساڵی رابردوو له سەردەمی دامەزراندنی کۆماری پێنجەوە, له ئۆکتۆبەری 1958ەوە , دوای ئەوەی له هەڵبژاردنی نۆڤەمبەری ئەوساڵە پارتە راستەکان سەرکەوتنی گەورەیان تۆمار کرد, بۆ یەکەم جارە لەم ئاستە نا جەماوەریەدا دەبن, کە تەنها نزیك 25%ی دەنگدەرانیان له پشتە, پارتی سۆسیالست له ساڵی 1967 ەوە یەکێکە له دوو هێزە سەرەکیەکەی وڵات, له 12ی مارسی 1967ەوە سەرکردایەتی چەپی له حیزبی شیوعی وەرگرتەوە , کە پێشتر ئەو حیزبە له ساڵی 1945 نەك سەرکردایەتی چەپی دەکرد, بگرە به هێنانی 26,1%ی دەنگەکان بووە پارتی یەکەمی وڵات , ئێستا بەهۆی ململانێی ناوخۆیی و پشتیوانی نەکردن له کاندیدی حیزب له لایەن باڵی راستی دەستڕۆیشتوی ناو حیزبەوە, سیاسەتی سك گوشینی هۆلاند, هیچکات وەك ئێستا بەم ئەندازەیە له قەیراندا نەبوونە.
هاوکات پاشە کشەی چەپ و راستی ناوەند به هۆی بڵاوبونەوەی گەندەڵی له ناو توێژی دەسەڵاتدار, نەك له بەرامبەر ناڕەزایی خەڵك خۆیان چاك نەکرد بگرە فیۆن به کۆمەڵێك گەندەڵییەوە بەشداری پێشبڕکێکە دەکات وەك نوێنەری راستی نەریتی, سۆسیالستەکانیش به دوو

کاندیدەوە بەشداری دەکەن, هامون بە سیاسەتی جیا لە دەسەڵاتدارانی ناو حیزب, ماکرۆنیش بەناوی سەربەخۆ و نە چەپ و راست ەوە بەشدارن, لە بەرامبەر ئەمانەدا کاندیدانی دەرەوەی سستەم لە پێشەوەن بە تایبەت لۆبان و میلنشۆن , بە تایبەت ئەوکاتەی میلینشۆن بە بەرنامەیەك کۆرقی دەنگدەرانی سەرکەوت, دەسەڵاتداران بەهۆی نەهاتنەوەی بەرنامەی هەڵبژاردنەکەی لەگەڵ بەرژەوەندیەکانیان کەوتنە هاوار.

هەموو پارێزەرانی سستەمی کۆن و کۆمارە نا دیموکراتیکەکەی 5 کۆبونەتەوە, بۆ ئەوەی رێگری لەو گۆڕانکاریانە بکەن کە لە گەڵ ویستی کرێکارە یاخیەکانی پاریس و لاوە ئازادیخوازەکانی بێدارانی شەودا یەك دەگرێتەوە.
سستەمە سیاسیەکەی فەڕەنسا وەك ئەو کەوڵە رزیوەی لێهاتووە, هەر رۆژەی لە لایەکەوە دەدڕێت و ناشرینیەکانی دیوی ناوەوەی دەردەکەوێت, بەرز بونەوەی رێژەی بێکاری بۆ ئاستی 10% بەتایبەت لە ریزی توێژی لاوان و بەرینبونەوەی نا یەکسانی لە نێوان 99%ی کۆمەڵگا و 1%ی کۆمەڵگا, سستەمی سەقەتی هەڵبژاردن و مایە پوچی دیموکراسی نوێنەرایەتی, گەندەڵی سیاسەتمەداران, درێژە کێشانی قەیرانی ئابوری , هەموو ئەمانە وایان کرد, ئەلتەرناتیفی سیاسی بۆ سستەم ببێتە خواستی زۆرینە, بە شێوەیەك پارتە دەسەڵاتدارەکانی 46 ساڵی رابردوو, لە هەڵبژاردنەکەی 23ی ئەبرێلدا , تەنها نزیك 25%ی دەنگەکان دەهێننەوە, گۆڕانکارییەکان بەشێوەیەکە بۆرجوازی فەرەنسا حەسرەت بۆ نەخشەی سیاسی تازەی ئیسپانیای دراوسێی بخوازێت, لەم نێوەدا ئەگەر تا مانگێك لەمەوپێش تارمایە سورەکە بای هەڵبژاردن نەیهێنابێتە سەر ئاسمانی پاریسی شاری روناکی, ئەوا ئەمڕۆ تارمایەکە دەرکەوتووە هەموو وەك گایەکە لێی دەڕەوێنەوە, لە هەموو لایەکەوە پەلامارەکە دەستی پێکردووە تا گەیشتۆتە ئاستی نەیارانی دوێنێ ململانێی خۆیان کۆتایی پێ بهێنن بۆ ئەوەی یەکگرتووانە قۆچ لە سورەکە بدەن .
هەرچەندە ئەوەی رونە کە بۆرجوازی فەرەنسی مایەپوچی سیاسیە هیچی تازەی نییە پێشکەشی بکات بۆ خۆرزگار کردن و پاراستنی دەسەڵات, بۆیە لە ئەرشیفە کۆنەکاندا بەدوای دەستەواژە سیاسییەکاندا دەگەڕێت تا لە تارمایە سورەکە بیانترسێنێت.

ئەوی رونە لۆبی دارایی و سەرمایەدارانی وڵات بێدەنگ نابێت وا بە سانایی لاوان و خانەنشینان و کرێکاران و …. لە دەوری بەرنامەیەکی چەپ کۆببنەوەو بە پێکەنینەوە چەپڵە بۆ گۆڕانکاری لێبدەن.

ئەو ڕەنگە سورەی ئاسمانی پاریس , تەواوی بۆرژوازی لە بزنسمانەکان و بانکەکانی راچڵەکاند, ئەمڕۆ چەپ بە ڕەنگی شینیشەوە بۆیان بۆتە دێو لەبەر چاوی ئەوان هەر سور دەخوێنێتەوە, لە ئەرشیفەکانی رابردووەوە بەدوای دەستەواژەکاندا دەگەڕێن تا هانی خەڵك بدەن وەك خۆیان لێی بڕەوێنەوە.
هەرچەنــدە راگەیانــدنی راســتگەراکان دان بــەوەدا دەنێــن میلنشۆن کارێزمای رازیکردنی هەیە و ویقاری زیاترە لە کاندیدەکانی ئەوان, وەلێ بە هەموو توانایەکیانەوە هەوڵی ناوزڕاندنی دەدەن و تانەی سیاسی لێدەدەن.
ســەرمایەداری دەســەڵاتداری فەرەنســی ئــەمڕۆ لــە نــاخۆشترین کاتەکانیدایە, نیوسەدە زیاترە فەرەنسا هەڵبژاردنی وا پڕ لە کێشەی بۆ سەرمایەداری بەخۆوە نەبینیوە, پارتەکانی بەرەو شکست دەرۆن, بۆیە لە هەوڵدان لە ڕێگای فیۆن راستی -پارێزگاری تاتشەری, ماکرۆن نزیك لە خەتی سێ (بلێر-کلنتۆن) متمانە بۆ خۆیان بگەڕێننەوە, بۆ ئەم مەبەستەش دەست لە هیچ ناپارێزن, تا لایەنەکانی بەرامبەر بە تایبەت میلنشۆن تێك بشکێنن, کە 9 ساڵ لەمەوبەر وەزیری پارتەکەی خۆیان بوو.

بۆیە سەرمایەدارانی وڵات کەوتونەتە دژایەتی راستەوخۆی میلنشۆن, با چەنــد نمــوونەیەکی بچــووك لــەو پەلامــارانە بــبینین, رۆژامــەی لۆفیغارۆ کە بەڕێوەبەری کۆمپانیای داسۆ بۆ دروستکردنی فرۆکە خاوەنێتی , 4 لاپەڕەی بۆ دژایەتی میلنشۆن تەرخانکردووەو ستایشی فیۆن دەکات , ڕۆژنامەکە بە شۆڕشگێڕی ئەمەریکای لاتینی ناوی دەبات و رایدەگەیەنێت ناوبراو دەیەوێت خەرجی گشتی بە ڕێژەی 270 ملیار دۆلار زیاد بکات وە 120 ملیار دۆلار باج زیاد بکات, وە ئەوانەی داهاتیان لە 400 هەزار دۆلار زیاترە لە ساڵدا پارەکەیان لە گیرفان دەربکات, ڕۆژنامەکە ئەمە بە مەترسی دەزانێت, لە شوێنێکی دیکە بە مەترسی خاوەندی پڕۆژەی بۆ تێکدانی فەرەنسا ناوی دەبات.

هەرچی ڕۆژنامەی وۆڵ ستریت جورناڵە رایگەیاند راستە جیهان دەترسێت لە دەرچونی لۆبان, وەلێ میلنشۆنیش مەترسیدارە, کەچی ڕۆژنامەی لۆمۆند بە مەترسیداری فەرەنسای نوێ ناوی دەبات, وەلێ ڕۆژنامەی لیزا ئیکۆ بە سەرچڵی فەرەنسای نوێ ناوزەدی دەکات.
هاوکات فیۆن بەرنامەی ئابووری میلنشۆنی بە بەرنامەی دەسەڵاتی کۆمۆنیستی ناوبرد, فیۆن لە دوا وتەیدا داوای یەکێتی کرد لە بەرامبەر هەڕەشەی شیوعیەت کە میلانشۆن نوێنەرایەتی دەکات.
هاوکات فرانسۆ هۆلەندی سەرۆك کۆمار کە پشتیوانی لە ماکرۆن دەکات,

دوای زیادبوونی پشتیوانی لە میلێنشۆن وتی((هەڵمەتی هەڵبژاردن بۆنی ناخۆشی لێ دێت)), لە کاتێکدا هۆڵاند میلێنشۆنی بە مەترسیتر لە لۆبان زانی, ئەمەش بەهۆی ئەوەی هەڵمەتی هەڵبژاردن بەرەو پێچەوانەی ئاراستەی بەرژەوەندی دەزگای سیاسی چینی باڵادەست دەڕوات لە وڵات.
ماکرۆنیش پێی وایە میلێنشۆن (مەترسیدارە), هەموو ئەمانە بۆ خەڵکی رون ناکەنەوە ترسناکی میلێنشۆن لە بەرنامەکەیەتی کە تەنها بۆنی دادپەروەری کۆمەڵایەتی و ژینگەیەکی پاکی لێ دێت, یاخود لە رەخنە گاڵتە ئامێزە جەرگبڕەکانیوەیەتی , یاخود لەوەدایە, قۆناغ بە قۆناغ سیاسەت لە وڵاتدا سورتر دەبێتەوە.

دوای هەڵبژاردن چی بکرێت ؟

یەك شەمە 23ی ئەبریل, 47 ملیۆن فەرەنسی لە رێگای 67 هەزار سندوقی دەنگدانەوە دەنگە دەن, 4 کاندید پێشبڕکێیانە بۆ پلە بەندی یەکەم و دووەم , لەم نێوەدا ئەگەر ئەنجامی میلێنشۆن دەرچوون بێت , بێشك کاریگەری لەسەر هەڵبژاردنەکانی داهاتووی بەریتانیا دادەنێت, وەکو ئیندیبیندت رایگەیاند ئەگەر سەرکردەکانی پارتی کرێکاران کێشە بۆ جیمی کۆربین دروست نەکەن , ئەوا کۆربین پارتی کرێکاران بەرەو سەرکەوتن دەبات, ئەگەریش نا وەك هامونی لێدەکەن.

لەم هەڵبژاردنەی فەرەنسا پێشبینی دەکرێت چەپی ریشەیی 30% بۆ 33%ی دەنگەکان بەدەست بخات, لە دوای مۆریس تۆرێزەوە (1900-1964) سەرکردەیی بەناو بانگی حیزبی شیوعی فەرەنسی , چەپی فەرەنسا, سەرکردەی کاریزمایی وەك میلێنشۆنی تێدا هەڵنەکەوتووە .
بەهۆی سیاسەتی تەقەشوفی ئابوری حکومەتی هۆلاندەوە, بە تایبەتی دوای جێبەجێنەکردنی بەڵێنەکانی لە سەپاندنی باجی زیاتر بەسەر داهات زۆرەکان و هەموارکردنەوەی یاسای کار , دەنگدەرانی پارتەکەی وەك پێشوتر لە یۆنان لە حالەتی پاسۆك بەرەو سیریزا و ئیسپانیا لە حالەتی سۆسیالستی کرێکاری بەرەو پۆدیمۆس رۆیشتن هەروەها ئەمەریکا لە حالەتی بیرنەر ساندەرز, ئەمەو پێشبینی دەکرێت دەنگدەرانی زیاتری هامون و کاندیدە چەپەکانی دی ,لە دوا چرکەکاندا بەرەو میلێنشۆن بێن و دەنگی زیاتر بهێنێتەوە, دەنگدەرانی لە کۆتادا لەسەر بنچینەی دەنگدانی بە بەرهەم دەنگ بە میلێنشۆن بدەن, چونکە تازە هامون فریای ململانێی گەورەکان ناکەوێت .

راپرسییەکان زەحمەتە وەك ئەوەی هەیە بیپێکێت, بەهۆی زۆری ژمارەی ئەوانەی خۆیان یەکلا نەکردۆتەوە, پەلامارە سەربازییەکەی پاریس کە

هەمیشە داعش و ئیسلامییەکان تەواوکەری باڵی راستی فاشیزم بوونە , بەشداری گەنجان بۆ یەکەمجار لە دەنگدان و هەڵەی راپرسییەکانی ئەمەریکا و بەریتانیا لەوە پێش.

لە کاتی دەرنەچووندا, پێویستە کەمپەینی فەرەنسایی یاخی بە یەکگرتووانە بەردەوام بێت , کەمپەیی میلنشۆن تەنها کەمپەینی هەڵبژاردنی سەرۆك کۆماری نەبێت,, تەنانەت بە کۆکردنەوەی گروپەکانی دی ئەوانەی ئێستا لە دەرەوەن یان کاندیدیان هەیە, لە دەوری خۆی کۆبکاتەوەو درێژەی پێ بدرێت , کە لە ئێستادا 423,627 ئەندامی هەیە, لە فەرەنسای ئێستادا نزیك دوو لەسەر سێی هاووڵاتیانی فەرەنسا باوەڕیان وایە ململانێی چینایەتی راستییەکی رۆژانەیە, ئەمەش 20%ی زیاترە لە ئایار و یۆنی 1968ی فەرەنسا کە لە جەرگەی راپەڕینی بەهاری 1968 قوتابیاندا بوو, بۆیە زەمینەی گەشەی زیاتری چەپ لە هەموو کات زیاتر لە بارە , ئەمەو لێبان بەشێك لەبەرنامەی ئابوری چەپەکانی کردۆتە بەرنامەی خۆی, بۆیە بەشێك لە چینی کرێکاری فەرەنسی دەنگی پێ دەدەن, پێویستە کار بۆ ئەوە بکرێت دەنگەکانی لێوەربگرترێتەوە.
هەڵمەتی هەڵبژاردنی فەرەنسا سەلماندی, چەپ لە هەموو کات و شوێنێك لەم جیهانە , بۆی هەیە لەماوەی کورتدا بەرەو دەسەڵات هەنگاو بنێت, چونکە تاکە لایەنە ئەلتەرناتیفی بۆ سەرمایەداری پێیە.

لە کۆتادا دەڵێین فەرەنسا یۆنان نییە ,یۆنانێك خاوەند 10,955,000 دانیشتوانە, ئابورییەکی قەیراناوی قەرزاری زیاتر لە کۆی بەرهەمی نەتەوەیی وڵات, بەرهەمی نەتەوەییەکەی 193 ملیار دۆلار و 100 ملیۆن دۆلارە, هەرچەندە خاوەند پارتێکی بەهێزی وەك سیریزا بوو بە تەنها 35,46%ی دەنگەکان و 145 کورسی لە کۆی 300 کورسی پەرلەمانی یۆنانی بەدەست هێنا,وەلێ فەرەنسا خاوەند 66,991,000 ملیۆن دانیشتوان و ئابورییەکی 2 ترلیۆن دۆلاری و420ملیار دۆلار و 440 ملیۆن دۆلارییە, هەرچەندە ٍ پارتە پشتیوانکەرەکانی میلنشۆن تەنها لە کۆی 577 کورسی پەرلەمان خاوەند 10 کورسین, بۆیە بە دەرچوونی میلنشۆن 10 یۆنانی دیکە زیاد دەکات , کە کاریگەری لە سەر دەیان وڵاتی دیکەی فەرەنسی زمان هەیە و تەکانی گەورە بە شۆڕشە سورەکان لە جیهان دەدات.